

FARAGÓ-MÉSZÁROS JUDIT*

Meditáció a mediációról

I. A témaválasztás margójára

A témaválasztás dilemmája egy hosszú gondolatsort indított el, melynek állomásai voltak: az idő múlása, az évek rohanása, a szakmai sikerek és sikertelenségek, az oktatás szerete, a számtalan emlék és anekdota, mely az elmúlt évekhez kapcsolódik. Mindezekért jómagam mindig hálás leszek a sorsnak és azoknak, akik segítségemre voltak ebben.

Érzékelve a fent említett időmúlást egyre könnyebbé válik témát meríteni a saját ügyvédi munkám során tapasztaltakból. Ez jelenti azt is, hogy egy-egy kérdéskört nyilvánvalóan egy sajátos szemüvegen keresztül látok, vagy szemlélek, mint a más területeken tevékenykedő kollégáim.

A véletlen hozta úgy, hogy meghívást kaptam egy, a Szegedi Törvényszéken megtartott rendezvényre, melynek témája a bírósági közvetítés lehetőségei és jövője volt. Előadásom a „Közvetítés: ahogy az ügyvéd látja” címmel hangzott el. A meditáción végén tehát ott volt a válasz, a mediáció.

II. Nagyon röviden büntető ügyekben alkalmazható közvetítői eljárás jogi szabályozásáról

Nem vállalkozom a téma jogszabályi hátterének részletes ismertetésére, csak felsorolás-szerűen említem meg azokat, a kérdést elsősorban gyakorlati szempontból kívánom megközelíteni.

A közvetítői eljárásra vonatkozó szabályokat mindkét nagy büntetőjogi kódexben találhatunk. A büntető törvénykönyvben a sikeres közvetítői eljárás esetén, mint büntethetőséget megszüntető ok, valamint a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét biztosító tevékeny megbánás. Szabályokat alkotott a közvetítői eljárásra vonatkozóan a 2006. évi LI törvény a büntetőeljárásról szóló törvény kiegészítésével. A 2006. évi CXXIII törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység részletes szabályait alkotta meg.

A közvetítői eljárás célja a büntető ügyekben is az, hogy a felek között – akik itt speciálisan – sértett és terhelt – megállapodás jöjjön létre. A közvetítői eljárásban létrejött megállapodás eredménye azonban már eltér más mediációs eljárásoktól, hiszen az

* egyéni ügyvéd

jelen eset a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását célozza.

III. A közvetítői eljárás gyakorlati problémái egy konkrét jogeset kapcsán

A sz-i járási ügyészség vádiratában az alábbi tényállás alapján emelt vádat nagyobb értékre elkövetett csalás büntette és hamis magánokirat felhasználásnak vétsége miatt.

I. és II. rendű vádlottak 2013 novemberében ismerkedtek meg egy szórakozóhelyen, melynek során II. rendű vádlott tudomást szerzett arról, hogy I. rendű vádlott az M. Bank sz-i fiókjában dolgozik ügyfélreferens beosztásban.

2014. február 19. napját megelőzően, pontosan meg nem határozható időben II. rendű vádlott rábírta I. rendű vádlottat arra, hogy az M. Banknál számlát vezető D.B. izraeli állampolgár számlájáról, a II. rendű vádlott nevére nyitott számlára utaljon át 1.045.000,- forintot. I. rendű vádlott 2014. február 19. napján, az M. Bank sz-i fiókjában D.B. nevében, az ügyfél tudta és beleegyezése nélkül kitöltött egy átutalási megbízást II. rendű vádlott javára, melyre az ügyfél aláírását aláhamisította.

A banki ügymenetnek megfelelően az aznap kitöltött papíralapú átutalási megbízásokat egy másik alkalmazott összegyűjtötte, majd beszkenelte és továbbította a bank központjába Budapestre, ahol az adatokat (aláírás, név stb.) ellenőrizték, majd a rendszerben rögzítették és intézkedtek az átutalás felől. Az ellenőrzés során nem észlelték, hogy az átutalási megbízáson az aláírás nem D.B. sértettől származik és az 1.045.000,- Ft összeget átutalták a II. rendű vádlott számlájára. A II. rendű vádlott ugyanezen a napon készpénzben felvette sz-i bankfiókban I. rendű vádlottnál az így átutalt összeget.

I. rendű vádlott a hamis magánokirat felhasználásával átutalt összeget 2014. április 15. napján az M. Banknak visszafizette, az M. Bank pedig a sértett reklamációját követően visszautaltra a pénzt a sértettnek.

I. rendű vádlott a fenti magatartásával, hamis átutalási megbízás felhasználásával az M. Bank ellenőrzést végző ügyintézőjét tévedésbe ejtette, és ezzel D.B. sértett részére 1.045.000,- Ft kárt okozott, mely az eljárás során megtérült, és mely cselekmények elkövetésére II. rendű vádlott I. rendű vádlottat szándékosan rábírta.

Az ügy érdekessége, és az előzmények szempontjából lényeges körülmény, hogy a vádlottakkal szemben a Btk. 372. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő nagyobb értékre elkövetett sikkasztás büntetének megalapozott gyanúja miatt indult eljárás.

I. rendű vádlott védője útján a nyomozati szakban közvetítői eljárást célzó indítványt terjesztett elő, melyet az ügyészség elutasított.

A közvetítői eljárásra utalás feltételei közül – figyelemmel az akkori gyanúsításra – adott volt a sértett hozzájárulása. A gyanúsításban szereplő sikkasztás bűncselekményének sértettje az M. Bank volt, mely pénzügyi intézet hozzájárult a közvetítői eljáráshoz. Az ügyészi álláspont szerint azonban a Be. 221/A.§ (3) bekezdés d) pontja alapján jelen ügyben a bírósági eljárás lefolytatása nem mellőzhető a bűncselekmény jellegére és a gyanúsított személyére tekintettel.

Az ügyészi gondolatmenetet követve az I. rendű vádlott által előterjesztett kérelem feltételei a II. rendű vádlott személyében rejlő okok miatt nem álltak fenn. Tekintve,

hogy a II. rendű vádlott beismerő vallomást nem tett, illetve az eljárás tárgyát képező cselekményt szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt látszott elkövetni, melyre tekintettel a II. rendű vádlott vonatkozásában a közvetítői eljárás lefolytatása kizárt.

Hivatkozva a Be. 72§ (1) bekezdésében írtakat – mely szerint ha büntető ügyben több terhelt van, velük szemben rendszerint egyazon eljárást kell lefolytatni – nincs lehetőség az elkülönítésre és a közvetítői eljárásra utalásra.

I. rendű vádlott védője az ügyészség elutasító határozatával szemben panasszal élt, vitatva annak több megállapítását is. A panasz elbírálása során az ügy újabb fordulatot vett, de a vádlottak szempontjából nem megoldást, csak újabb lehetőséget adott.

A főügyészségi álláspont szerint I. rendű vádlott cselekménye nem sikkasztás büntetének hanem nagyobb kárt okozó csalás büntetének a megállapítására alkalmas. Adott ügyben tehát a cselekmény tényleges károsultja nem a Bank, hanem D.B. izraeli állampolgár, akinek a folyószámlájáról a pénzösszeg leemelésre került és ezáltal őt kár érte. Az a tény, hogy a sértett részére a pénzt visszautalták, már csak a kár megtérüléseként jön számításba. Így a beleegyezést a közvetítői eljárásra utaláshoz D.B. adhatta volna meg, azonban a sértett az eljárás során nem volt elérhető, magyarországi ismert lakcímén már nem tartózkodik, más elérhetőségére adat nem volt. Tekintve hogy a sértetti hozzájárulás hiányzik, nem lehetséges a közvetítői eljárás lefolytatása.

I. rendű vádlott védője a vádirat közlésétől számított 15 napon belül újabb közvetítői eljárásra irányuló kérelmet terjesztett elő. Bejelentette továbbá D.B. sértett izraeli elérhetőségét is.

Az indítvány alapján eljáró bíróság intézkedett a vádirat szerinti D.B. sértett megkeresése ügyében, annak közlése végett, hogy a sértett hozzájárul-e a közvetítői eljárás lefolytatáshoz. Az ügyben az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi Osztályának közreműködésével kézbesítés iránti jogsegélykérelem előterjesztésére került sor. A kézbesítésére vonatkozóan adatokat több, mint 12 hónap elteltével szolgáltatott az illetékes izraeli hatóság.

Ennek alapján az eljáró bíróság a közvetítői eljárásra utalás iránti védői indítványt elutasította, figyelemmel arra, hogy a sértett a megkeresést átvette, azonban nyilatkozatot annak ellenére nem tett, hogy a bíróság kifejezetten tájékoztatta, a nyilatkozattétel elmaradását a bíróság akként értelmezi, hogy a sértett nem járul hozzá a közvetítői eljáráshoz.

Konkrét ügyben ezzel kimerültek a védő lehetőségei akörben, hogy az ügy közvetítői eljárásra utalásával szülessen I. rendű vádlott számára kedvezőbb megoldás az ügyben.

Elgondolkodtató jelen ügy összes körülményeit mérlegelve, hogy szerencsésebb lenne a „hallgatás beleegyezés” elvét követni egyes esetekben. Meggyőződésem, hogy az általam tárgyalt esetben ennek akadálya volt a sértett földrajzi távolsága, nyelvismeret és a jogi szabályozás ismeretének hiánya, és nem utolsó sorban az idő múlása is.

IV. Ügyvéd a közvetítői eljárásban

Közvetítői eljárásban a „főszereplőkön” kívül a sértett és a vádlott is megnevezhet két-két olyan személyt, aki jelenlétével vagy felszólalásával segítheti a felek közötti megállapodás létrejöttét.

A feleken kívül a közvetítő is bevonhat olyan személyt az eljárásba, aki szaktudásával elősegítheti a megállapodás létrejöttét. Így bekapcsolódhat a közvetítői eljárásba pedagó-

gus, pszichológus vagy bármely más szakterület képviselője is, figyelemmel a konkrét ügy specialitásaira is.

A közvetítői eljárás résztvevője lehet még a törvényes képviselő, a tolmács is, de nem kizárt az sem, hogy a szolgálat egy másik közvetítőként eljáró tagját is bevonják, természetesen ott már nem közvetítőként működik közre.

A közvetítői eljárásban részt vehet ügyvéd is, védőként vagy a sértett oldalán eljárva jogi képviselőként. Az ügyvéd a közvetítői eljárás során elsősorban hallgatóságként van jelen és szükség szerint tanácsadással segíti elő ügyfele érdekeinek érvényesítését és a megállapodás létrejöttét, az eljárás során felszólalhat. a büntető ügyben adott meghatalmazás, vagy kirendelés jellemzően kiterjed a közvetítői eljárásra is.

Nem vitathatóak azok a megállapítások, melyek a közvetítői, így a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői eljárások előnyeit emelik ki. Nevezetesen a hátrányok, károk gyorsabb megtérülése, olcsóbb eljárások, az ügyteher csökkenése.

Álláspontom szerint azonban az ügyvédség elsődleges szerepe a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői eljárásokkal kapcsolatosan abban rejlik, hogy minden lehetséges eszközzel elősegítse a közvetítő eljárásra utalást. Erre véleményem szerint kiváló példa volt az általam feldolgozott jogeset is. Amennyiben ez megtörténik, a közvetítői eljárásban már „csak” segítő közreműködőként kell jelen lenni az ügyvédnek.